

Kultuuriministri määruse „Muinsuskaitseaduse alusel kehtestatud määruste muutmine“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Eelnõu on seotud 2025. aastal tehtud määruste revisjoniga. Eelnõukohase määrusega ajakohastatakse muinsuskaitseaduse (edaspidi MuKS) alusel kehtestatud kultuuriministri määrusi.

Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi põhimõttega „Ettevõtluse kasvuks vähendada halduskoormust ning lihtsustame teenuseid ja regulatsioone“.

Määruste muutmine on osa Vabariigi Valitsuse 2025. aasta 17. aprilli kabinetiistungil algatatud määruste revisjonist. Määruste revisjoni eesmärk on liigse halduskoormuse ja bürokraatia vähendamine ning ebavajalike regulatsioonide ajakohastamine.

Eelnõuga vähendatakse bürokraatiat, mis võib seisneda ka tarbetute ja dubleerivate andmete esitamise nõudes.

Eelnõuga muudetakse järgmisi MuKS-i alusel kehtestatud määrusi:

- 1) 24. aprilli 2019. a määrus nr 16 „Sukeldumisloaga seotud nõuded, sukeldumisest teavitamise kord ja nõuded mälestisele sukeldumise koolituse pakkujale“;
- 2) 26. aprilli 2019. a määrus nr 20 „Tööde tegemise teatise, tööde tegemise loa taotluse ja loa vorminõuded ning teatise ja taotluse esitamise kord“;
- 3) 9. mai 2019. a määrus nr 22 „Mälestise ja muinsuskaitsealal asuva ehitise säilitamise toetamise tingimused ja kord“;
- 4) 15. mai 2019. a määrus nr 25 „Uuringu liigid, uuringu tegemise ja sellega seotud kulu hüvitamise kord ning uuringuteatise vorminõuded ja teatise esitamise kord“;
- 5) 13. juuni 2019. a määrus nr 26 „Muinsuskaitse valdkonna tegevusalade täpsem jagunemine ning pädevustunnistuse taotluse esitamise kord, taotluse ja pädevustunnistuse vormid“.

Eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Muinsuskaitseameti õigusosakonna juhataja Külli Siim (5190 7085, kulli.siim@muinsuskaitseamet.ee) ja Kultuuriministeeriumi õigus- ja haldusosakonna õigusnõunik Epp Hannus (6282231, epp.hannus@kul.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kuuest paragrahvist.

Eelnõu § 1 – kultuuriministri 24. aprilli 2019. a määruse nr 16 „Sukeldumisloaga seotud nõuded, sukeldumisest teavitamise kord ja nõuded mälestisele sukeldumise koolituse pakkujale“ muutmine.

MuKS reguleerib mh veealusele mälestisele juurdepääsu tingimusi ja korda. Veealusele mälestisele ja selle kaitsevööndis on sukeldumine lubatud Muinsuskaitseameti antud sukeldumisloaga või majandustegevuse raames tegutseva sukeldumisteenust pakkuva ettevõtja juhendamisel. Sukeldumisloa annab Muinsuskaitseamet. Enne ja pärast mälestisele või selle kaitsevööndisse sukeldumist tuleb Muinsuskaitseametit teavitada.

Eelnõuga täpsustatakse sukeldumisloa saamiseks esitatava taotluse esitamise viisi ehk nähakse ette, et taotlus tuleb esitada kultuurimälestiste registri kaudu. Juba täna toimub praktikas taotluste esitamine läbi kultuurimälestiste registri, seega viiakse regulatsioon praktikaga kooskõlla. Muudatus aitab taotlejatel selgemalt mõista, mil viisil taotlus esitada tuleb.

Eelnõu § 2 - kultuuriministri 26. aprilli 2019. a määruse nr 20 „Tööde tegemise teatise, tööde tegemise loa taotluse ja loa vorminõuded ning teatise ja taotluse esitamise kord“ muutmine.

MuKSi kohaselt on kinnismälestise ja muinsuskaitsealal asuva ehitise konserveerimiseks, restaureerimiseks ja ehitamiseks ning mälestise ja muinsuskaitsealal asuva ehitise ilme muutmiseks juhtudel nõutav tööde tegemise luba. Tööde tegemise luba on vajalik ka muudel seaduses sätestatud juhtudel, samuti on seaduses sätestatud juhtudel ette nähtud teavitamiskohustus. Tööde tegemise teatis ja loa taotlus tuleb esitada Muinsuskaitseametile.

Eelnõuga muudetakse kultuuriministri määrusega kehtestatud tööde tegemise teatise ja loa taotluse vorme ning jäetakse ära kohustus esitada teatisel ja taotlusel mälestise või muinsuskaitseala kohta nii kultuurimälestiste registri number kui ka nimi. Edaspidi piisab kui teatisele või taotlusele on märgitud üks neist. Nimetatu kergendab teatise ja taotluse esitamist kuna väheneb nõutavate andmete esitamise hulk. Kuna aga muinsuskaitsealal tööde tegemisel on vajalik teada ka täpsemat tööde tegemise kohta, milleks võib olla konkreetne alal asuv ehitise või ka muu paik (nt raie või haljastustööde puhul), on aadressi esitamine endiselt põhjendatud ja vajalik.

Eeltoodust tulenevalt kehtestatakse kultuuriministri 26. aprilli 2019. a määruse nr 20 „Tööde tegemise teatise, tööde tegemise loa taotluse ja loa vorminõuded ning teatise ja taotluse esitamise kord“ lisa 1 (tööde tegemise teatise vorm) ja lisa 2 (tööde tegemise taotluse vorm) uues sõnastuses.

Eelnõu § 3 - kultuuriministri 9. mai 2019. a määruse nr 22 „Mälestise ja muinsuskaitsealal asuva ehitise säilitamise toetamise tingimused ja kord“ muutmine.

MuKSi kohaselt võib mälestise või muinsuskaitsealal asuva ehitise omanik või valdaja taotleda Muinsuskaitseametilt toetust mälestise ja muinsuskaitsealal asuva ehitise hooldamiseks, remontimiseks, konserveerimiseks, restaureerimiseks, hoiu- ja säilitustingimuste tagamiseks ning taastamiseks. Toetatavad tegevused, toetuse taotlejale ja taotlusele esitatavad nõuded, sealhulgas oma- või kaasfinantseerimise määra, taotluse esitamise tähtajad, taotluse hindamise, rahuldamise, rahuldamata jätmise ja kehtetuks tunnistamise alused, toetuse sihipärase kasutamise kontrollimise kord ning toetuse tagasinõudmise alused ja kord on kehtestatud kultuuriministri määrusega.

Eelnõu § 3 punktiga 1 muudetakse kultuuriministri 9. mai 2019. a määruse nr 22 § 12 lõike 2 punkti 2 ja jäetakse toetuse taotlemisel ära kohustus esitada mälestise aadress, kuna ehitise registrinumbri esitamisel on aadress leitav ja selle eraldi esitamine pole põhjendatud ning edaspidi seda esitama ei pea.

Eelnõu § 3 punktiga 2 muudetakse kultuuriministri 9. mai 2019. a määruse nr 22 § 12 lõike 3 punkti 1 ja jäetakse toetuse taotlemisel ära kohustus kahe võrreldava hinnapakumise esitamiseks. Kahe pakumise küsimine ja esitamine on taotlejale koormav, kuid ei mõjuta otseselt toetuse andmise otsustamist. Edaspidi piisab ühe kehtiva hinnapakumise esitamisest.

Eeltoodud muudatused vähendavad dubleerivate andmete esitamise kohustust. Muudatused mõjutavad positiivselt toetuse taotlejaid ning aitavad seega kaasa mälestiste ja muinsuskaitsealal asuvate ehitiste säilimisele.

Eelnõu § 4 - kultuuriministri 15. mai 2019 määruse nr 25 „Uuringu liigid, uuringu tegemise ja sellega seotud kulu hüvitamise kord ning uuringuteatise vorminõuded ja teatise esitamise kord“ muutmise.

MuKSi kohaselt tehakse mälestise ja muinsuskaitsealal asuva ehitise ehitamiseks, konserveerimiseks või restaureerimiseks, ehitusprojekti või vallasmälestise tegevuskava koostamiseks või arheoloogiamälestisel kaeve- ja muude pinnase teisaldamise või juurdeveoga seotud töödeks olulise teabe väljaselgitamiseks vajaduse korral uuring. Enne uuringu tegemisega alustamist tuleb Muinsuskaitseametilt uuringu tegemisest teavitada uuringuteatisega. Uuringuteatise vorminõuded on kehtestatud kultuuriministri määrusega.

Eelnõu § 4 punktiga 1 muudetakse uuringuteatises esitatavate andmete loetelu selliselt, et uuringuobjekti kohta piisab edaspidi reeglina vaid kultuurimälestiste registri numbrimärkimisest. Juhul kui uuringuobjekt ei ole mälestis, tuleb uuringuobjekti kohta esitada ka objekti nimi ja uuringu tegemise asukoht (aadress või uuringuala koordinaadid). Seega väheneb muudatuse kohaselt uuringuteatises andmete esitamise kohustus mälestiseks olevate uuringuobjektide puhul.

Eelnõu § 4 punkti 2 kohaselt kehtestatakse uuringuteatise vorm uues sõnastuses. Teatise vormi väljade „Nimi“ ja „Uuringu tegemise asukoht (aadress või uuringuala koordinaadid)“ kohta lisatakse vormile märkus, et need andmed tuleb esitada vaid juhul, kui uuringuobjekt ei ole mälestis.

Eelnõu § 5 - kultuuriministri 13. juuni 2019. a määruse nr 26 „Muinsuskaitse valdkonna tegevusalade täpsem jagunemine ning pädevustunnistuse taotluse esitamise kord, taotluse ja pädevustunnistuse vormid“ muutmise

MuKSi kohaselt peab muinsuskaitse valdkonnas tegutseval ettevõtjal olema vastavasisuline õigussuhe MuKSis nimetatud pädeva isikuga või ta peab olema füüsilisest isikust ettevõtjana ise pädev isik. Pädev isik on asjatundja, kes vastab seaduses sätestatud nõuetele ning kes teeb, kontrollib või juhhib tööd oma pädevusega seonduval muinsuskaitse valdkonna tegevusalal ja vastutab selle eest. Isiku kvalifikatsiooni vastavust pädevuse nõuetele tõendab pädevustunnistus, mille taotlemise tingimused sätestab MuKS. Pädevustunnistuse taotluse esitamise kord ja taotluse vorm on kehtestatud kultuuriministri määrusega.

Eelnõuga muudetakse pädevustunnistuse korduval taotlemisel esitatavate andmete loetelu ning nähakse ette, et tööalase kogemuse kirjeldust ei ole pädevustunnistuse taotlemisel vajalik esitada juhul, kui see on juba eelnevalt kantud kultuuriväärtuste registrisse ehk on sealt leitav.

Muudatus on kantud põhimõttest, et andmeid, mis juba registris sisalduvad, ei ole vaja uuesti esitada.

Eeltoodust tulenevalt sõnastatakse eelnõuga uuesti kultuuriministri 13. juuni 2019. a määruse nr 26 „Muinsuskaitse valdkonna tegevusalade täpsem jagunemine ning pädevustunnistuse taotluse esitamise kord, taotluse ja pädevustunnistuse vormid“ § 3 lõige 2, mille senine tekst viiakse punkti 1 ning lisatakse punkt 2. Samuti kehtestatakse uues sõnastuses pädevustunnistuse taotluse vorm.

Eelnõu § 6 – määruse jõustumine. Muudatused jõustuvad 1. jaanuaril 2026. a, et puudutatud isikutel oleks lihtsam muudatustest juhinduda ning neid rakendada. Muudatustega kohanemiseks täiendavat aega ette näha ei ole vaja.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Muudatused ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

4. Määruse mõjud

Muudatustel on positiivne mõju Muinsuskaitseametile erinevaid taotlusi ja teatise esitavatele inimestele, kuna mõnevõrra väheneb esitatavate andmete hulk. Muinsuskaitseameti töökorraldusele kaasneb samuti positiivne mõju, sest väheneb dubleerivate andmete kontrollimise vajadus.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too kaasa tulusid riigieelarvesse.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2026. a.

7. Eelnõu koostööstamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse koostööstamiseks eelnõude infosüsteemi EIS kaudu.